

KAKTUS

og andre **SUKKULENTER**

Nr. 2

Juni 2012

Årgang 47

“Kaktus og andre sukkulenter” udkommer fra 2011 kun 3 gange årligt i februar, juni og oktober måned, som medlemsblad for Nordisk Kaktus Selskab.

Redaktion: Ellen Christensen, Løvsangervej 9, DK-5700 Svendborg, tlf. 6220 7640

E-mail: emke@christensen.mail.dk

Tryk : Princo Holbæk-Hedehusene-Køge a/s

Selskabets regnskabsår er fra 1. januar til 31. december. Årskontingent DKK 275,- vedr. indbetaling, se nederst på denne side. Alle henvendelser vedrørende medlemskab bedes rettet til sekretæren. About information and membership apply to our secretary.

Terminer for indlevering af annoncer:

Termine für Anzeigen:

Terms for advertising:

1. januar, 1. maj, 1. september.

Annoncepris: 1/8 side DKK 100,- 1/4 side DKK 200 - Preise für Anzeigen: 1/8 side

DKK 100,- 1/4 side DKK 200. - Price for ans: 1/8 page DKK 100,- 1/4 page DKK 200,-

SIDEN SIDST

Endelig kom der da lidt varme her sidst i maj. Det fik knopperne til at strække sig og åbne sig, og gang i væksten. Men der kommer da også lidt regn ind imellem, så vandbeholderne kan blive fyldt op igen. Pladsproblemerne presser også på som sædvanligt. Hvorfor bliver planterne pludselig dobbelt så store, efter omplantning?

Nu er årsmødet snart overhængende - tilmelding er i hvert fald - og denne gang bliver generalforsamlingen vigtig. Som det fremgår andet steds i bladet, er der fremsat et forslag vedr. foreningens fremtid. Et godt fremmøde giver en stor stemmeprocent, så mød frem.

Formanden er på valg i år, og som tidligere nævnt stiller samme formand ikke op til genvalg.

Hvis det indsendte forslag bliver vedtaget på generalforsamlingen, vil valg af ny formand måske være meningsløst for det næstkommende år, og undertegnede vil i så fald ved mangel af modkandidat være villig til at fortsætte i dette interregnum. Men så heller ikke længere. (Dog har jeg bestemt tænkt at fortsatte som aktiv, menigt medlem!!)

Og det ville bestemt ikke gøre noget, hvis der kom en ny kandidat på banen allerede nu, så tænk alvorligt over det.

Mød frem til årsmødet, og glæd jer til at nyde de jyske samlinger.

Hanna E. Hansen

Nordisk Kaktus Selskabs hjemmeside:

<http://www.nordiskkaktusselskab.dk>

Selskabets bestyrelse:

Formand: Hanna E. Hansen, Limfjordsvej 1, 2720 Vanløse. Tlf. 3834 6131

Email: hanna.e.hansen@gmail.com

Sekretær: Michael Nielsen, Løvsangervej 9, 5700 Svendborg. Tlf. 6220 7640.

Email: emke@christensen.mail.dk

Kasserer: Christian Lorentsen, Ærtevej 12, 8700 Horsens Tlf. 7564 4768

Email: crl@stofanet.dk

Øvrige funktioner:

Webmaster:

Finn Larsen

E-mail: salbyvej17@tdcadsl.dk

Indbetaling af kontingent:

Danske medlemmer:

Regnr. 1551 Kontonr. 6578713

Udenlandske medlemmer:

Swift: DABADKKK

IBAN: DK4930000006578713

Æresmedlemmer:

Hans Keil & Peter Brandt Pedersen

Forsiden:

Echinocereus pulchellus ssp. *acanthosetus* blomstrede midt i maj i sekretæren og redaktørens havestue. Et dejligt syn.

Foto: Ellen Christensen

SEMPERVIVUM TECTORUM NR. 2

Sempervivum tectorum er vidt udbredt i de europæiske bjerge, fra de centrale Pyrenæer til de sydøstlige Alper og til de sydlige Appenniner trives den vilde plante i utallige varianter.

Ydermere er kultivarformerne naturaliseret fra Skandinavien til Irland over middelhavsområdet indtil Kaukasus og Iran.

Med mig hjem fra Frankrig havde jeg den lille, friskgrønne *Sempervivum tectorum* v. *tec.* "Pyrenæicum". Billede nr. 5. Omplantning hver 5 - 6 år, lidt vand under en hedeølge, men ellers ingen pasning.

Gennem den tyske *Sempervivum* forhandler Martin Haberer erhvervede jeg mig denne livsglade

Billede 5

Billede 6

plante, billede nr. 6: *Sempervivum tectorum* v. *tec.* var. *minutum* og på billede nr. 7 ses den fine blomsterstand. Planten skal snart i gang med sjette sæson på samme voksested. Direkte i grusblandet lerjord, foreløbig ingen omplantning - kun fra tid til anden generet af emsige solsorte.

Niels Pagsberg forærede mig en anden sjov, lille variant, som svarer ganske til beskrivelsen af *Sempervivum tectorum* v. *tec.* "Andreanum", men der må være tale om en krydsning, for når den en sjældent gang blomstrer, så er blomsten strålende orange! Et fænomen der efter sigende kommer sig af en krydsbestøvning imellem en henholdsvis rød og gulblomstret art.

Der kunne her meget vel være tale om *Sempervivum tectorum* v. *tec* x *Sempervivum wulfenii*, bemærk den koniske "bladknop", (billede nr. 8), som er et kendetegn for *Sempervivum wulfenii*. Denne her plante er lille, langsom, men passer sig selv og holder ud år efter år.

Sidste skud på stammen (billede nr. 9) er en "Picos de Urbion", en *tectorum*-plante, der har formastet sig helt til Spanien, hvor det ellers er *Sempervivum cantabricum* der regerer. Som de forrige, en robust sag, der endnu ikke har blomstret, men som har klaret sig fint igennem 2 hårde vintre og 2 dårlige somre.

Tekst og foto:

Susan S. Sørensen

I næste nummer af KAKTUS følger en artikel om *Sempervivum lanticum*. Red.

Billede 7

Billede 8

Billede 9

Erfaringer efter det første år med det nye gromedium.

Her i vinter har jeg haft frøplanter stående i det nye gromedium. De har stået i drivhuset ved en temperatur på mellem 0 - 5°C. Potterne med frøplanter har været anbragt i de plastbeholdere med låg, som jeg omtalte i KAKTUS nr. 3, 2011. Det betyder, at de har stået meget fugtigt og at der har været fugtdråbet på indersiden af låget. Alle har overlevet, og der er ikke sket noget med de planter.

Andre plastbeholdere med frø har jeg haft stående på et værelse ved 8 - 12°C og de udviklede samme mængde fugtighed, som dem der stod i drivhuset, men der var heller ikke nogen frøplanter der tog skade. Det er svært at forstå,

**Frøplanter af *Blossfeldia floccula*.
De har overvintret i drivhuset ved 0 - 5 °C.**

allerede god vækst i de planter.

**Frøplanter af *Blossfeldia campaniflora*.
Har overvintret på værelse ved 8 - 12 °C.**

for havde jeg brugt en almindelig jordblanding til at så i, så var alle planter gået til.

Jeg har også prøvet at så andre slags frø i det, bl.a. frø fra en ærteblomstplante, som vokser på strandene i Jamaica. De frø har stået i drivhuset ved 0 - 5°C og har spiret, og der er

Her til foråret har jeg prøvet at så tomater og squash i det nye medium, de spirer meget hurtigere end hvis de var sået i den jordblanding, som jeg tidligere anvendte til at så i. De vælder op og er meget lettere at skille ad, end hvis de havde stået i

Frøplante af en ærteblomst fra Jamaica

bliver spændende at se, om de nye rødder nemmere kan dannes i det nye medium.

I år skal jeg så ca. 160 arter af kaktusser, så det bliver sjovt at se, når de begynder at spire.

Jeg er lidt bagud med at så i år, dels pga. mit arbejde, men også pga. alle mine tomat- og squashplanter, der jo skal prikles ud. Ialt drejer det sig om ca. 1000 planter, der skal tages hensyn til, både hvad

min almindelige jordblanding. Ialt har jeg sået 85 arter tomater, 24 squash og 7 kalabasser.

Der er ingen tvivl om at jeg fremover vil bruge det nye gromedium. Spiringsprocenten, for alle de planter jeg har sået, er næsten 100%, og det er ligegyldigt, om det er kaktus eller andre planter.

I år vil jeg prøve at bruge mediet til at trække nye rødder på planter, som har mistet rødderne. Det

Allerede i maj 2012 er der god gang i blomstringen af bl.a. *Blossfeldia* og *Lophophora*

En lille del af de udpriklede tomat- og squashplanter, sammen med lidt kaktus

angår farve og form og ikke mindst den temperatur, som de gror bedst ved.

Tekst og foto:
Elo Dahl Mortenen

Gasteria på rad og række

Dette er ikke en special - artikel om slægten *Gasteria* og dens mange hybrider. Denne artikel er kun en præsentation af nogle enkelte arter, som jeg med held har dyrket i hængepotter. Der er tale om mindre gruppeddannende arter - mens de store af slagsen stadigvæk er placeret på plantebordet i almindelige potter og de bliver ikke omtalt her.

Som jeg har nævnt i tidligere artikler er hængepotter et godt alternativ til almindelig potter - specielt når man ikke har mere plads på plantebordene! Hænger man dem endog lodret forskudt for hinanden ved hjælp af kroge fremstillet af ståltråd/pianotråd i forskellig længde, er der ikke grænser for antallet af hængepotter. Bortset fra dette er hængepotter særligt anvendelige til *Gasteria*, idet de godt kan lide at blive flyttet omkring alt efter årstiden og lysets intensitet. Om sommeren hænger de bedst i halvskygge og om vinteren gerne så lyst som muligt. Jeg har endda haft mine *Gasteria* udendørs hele somre hængt op i drivhusets tagrende i skyggesiden, uden for sneglekens rækkevidde, hvilket de har syntes rigtigt godt om. *Gasteria* egner sig også fortrinligt til vindueskarmen, da der ofte er naturlig skygge her. *Gasteria* kan vokse på mange måder og kan se forskellige ud alt efter forholdene. Det er helt naturligt for *Gasteria* og anerkendt af os samlere, som dyrker dem. Helt anderledes forholdet det sig med kaktus, idet vi ikke er ret gode til at acceptere, at også disse planter vokser forskellige steder i naturen og kan se meget forskellige ud. På kaktussiden forlanger vi faste og hårdt dyrkede planter!

Gasteria finder man i naturen i det sydlige Afrika - RSA og Namibia. Her foretrækker de fleste *Gasteria* at vokse i skygge eller halvskygge under

Gasteria acinacifolia JD 401 RSA

Gasteria baylissiana NBG 249-93 RSA

Gasteria bicolor

buske og træer, dog vil man finde mange af de mindre arter gemt i klippesprækker i det åbne landskab. Hvis vi nu antager, at hængepotten skal gøre det ud for en klippesprække, er vi nødt til at skygge om sommeren, eller flytte potten til mere skyggefulde omgivelser. I naturen går det helt automatisk - planterne vokser kun hvor de trives optimalt, altså tilpas med lys og vand.

Klippesprækker har et godt dræn, idet regnvand løber lige så hurtigt ud som det løber ind. Derfor er det fornuftigt at benytte en stenet jordblanding i stedet for pottemuld til de mindre arter, og vand ej for tit, hvis rodnettet skal forblive sundt. I haven om sommeren går det alligevel hvis jorden er drænvenlig og potterne ej for store (klippesprække!), og hurtigt kan tørre ud. Jeg har forsøgt at dyrke *G. armstrongii* i større pletter, men nej den gik ikke - planten trives absolut bedst hos mig i trange omgivelser. Jørgen Damgaard havde stor interesse for slægten *Gasteria* og lavede i sin tid fine planter i Botanisk Have i København, som han ofte forærede til andre interesserede. Han besøgte selv RSA og sammen med Ernst Van Jaarsveld fra Sydafrikas Botaniske Have indsamlede han en del spændende *Gasteria*, som jeg var heldig at få stiklinger fra.

G. acinacifolia indsamlet af Jørgen Damgaard (JD) vokser stadigvæk i en hængepote, men ifølge litteraturen kan planten med tiden blive pænt stor, hvilket nok - med tiden - nødvendiggør en ompotning til en større potte. Planten vokser langs den Sydafrikanske kyst ved Cape Town på sandbankerne. Her er en del vegetation, som kan give skygge til *G. acinacifolia*.

Gasteria baylissiana (NBG = National Botanical Garden i RSA) er en mini-*Gasteria*, som vokser i skyggen fra de subtropiske planter tæt ved toppen af bjerget Suurberg i den østlige del af Kap - provinsen. Planten er kun kendt fra en enkelt farm i området, hvor den vokser i kvartssand i klippesprækker, men tæt overvokset med andre planter.

Gasteria bicolor var. *liliputana*

Gasteria carinata JD 189 RSA

Gasteria glomerata var. *Jaarsfeld*

Gasteria nitida

Gasteria rawlinsonii

Gasteria bicolor er en meget almindelig plante i den østlige del af Kap - provinsen. Her vokser den både i klippesprækker, men også i andre habitater. Ens for dem alle er dog, at andre planter giver den nødvendige skygge. I områder med *G. bicolor* kan der optræde let frost. En lille plante som passer fint til hængepotten.

Gasteria carinata vokser også i skyggefulde omgivelser i naturen. Den vokser under buske på en meters højde og jorden er her rig på humus.

Gasteria glomerata vokser derimod i en meget stenet jord i et område ved navn Kouga Dam i den sydøstlige Kap - provins. Området er stenet og virker ikke særligt gæstfrit for turister. Planterne vokser på sydvendte skyggefulde skrånninger sammen med andre sukkulenter.

Gasteria glomerata var. *Jaarsveld* er noget mindre end arten og danner små tætte grupper med mange 'hoveder'. Varieteten har til tider også en voksagtig overflade som giver et fint sølvagtigt udseende.

Gasteria nitida er vidt udbredt ved kystområderne i den sydøstlige Kap - provins. Planten bliver med tiden noget større end på billedet, men den vokser knapt så hurtigt i hængepotter med godt dræn. I naturen vokser *G. nitida* både i sol og skygge og er heller ikke så kræsen hvad angår jordbunden. Den trives både i områder med græs og i klippe - områder.

Den sidste i rækken af hængepotter er *Gasteria rawlinsonii*, som først blev introduceret i den botaniske verden i 1972. Før den tid har den bl.a. været dyrket som haveplante i RSA, og det var på et sådant havebesøg at S. I. Rawlinson fik øje på denne sælsomme *Gasteria*. Planten vokser kun i et snævert område i regionen Baviaanskloof i den sydøstlige Kap - provins. Her vokser den på stejle vægge af kalksten i snævre skyggefulde slugter. På trods af dette dyrker jeg min *G. rawlinsonii* i solen, hvilket den tilsyneladende trives godt ved. Lidt specielt ved denne art er, at den ikke kan danne rødder fra afskårne blade som de øvrige arter godt kan.

Vil du vide mere om *Gasteria* og se nogle gode fotografier er internettet en god mulighed. Jeg besøger af og til denne hjemmeside: haworthia-gasteria.blogspot.co

Tekst og foto: Finn Larsen

Haves: Dyrenes beskyttelse.

Ønskes: Planternes beskyttelse!!

Her for nylig var min mand og jeg på en planteskole, og her så jeg et par uhyrligheder, som kun kan betegnes som den rene blasfemi. I kender vel alle disse arme kaktusfrøplanter, hvor man har stukket evighedsblomster ind i toppen af planterne, for at det skal se ud, som om de blomstrer. Det kan være slemt nok, men det her.....!

Det er næppe nogen tvivl om, at ét af to vil ske med de planter:

- 1) De dør forholdsvis hurtigt, og det er nok det mest sandsynlige.
- 2) De er så usandsynligt heldige at falde i hænderne på en redningsmand - en der ved noget om kaktus og passer dem ordentligt, hvorefter de hen ad vejen vil vokse fra sporene af torturen. Men det er næppe sandsynligt.

Hvem der har fremstillet uhyrlighederne, fremgik ikke, og det er næppe heller sandsynligt at nogen "planteværnsorganisation" skulle føle sig foranlediget til at gribe ind og demonstrere mod producenten - desværre. Men vi kan da i det mindste fraråde venner,

slægtninge og omgangskreds at købe dem.

Tekst og foto: Hanna E. Hansen

Det første var "selvlysende kaktus". Der er en forklaring på, hvilke egenskaber de enkelte farver beskytter. Den bakke planter jeg så, rummede kun et enkelt rødt (kærlighed) og så flere gule og orange eksemplarer. Hvad de arme planter er behandlet med, må stå hen i det uvisse, men kønt er det bestemt ikke, og at disse uhyrligheder skulle tiltrække de på teksten nævnte egenskaber til familiennå ja, jeg behøver vist ikke at fornærme nogens intelligens ved komme nærmere ind på det.

Det andet eksempel er på sin vis meget værre. "Computercactus" intet mindre. Disse mishandlede planter påstås at kunne fjerne skadelig stråling fra computere, hvis planten bliver anbragt ved siden af dem. Planterne er en kamform af en slags, og vækstpunkterne lyser svagt lilla - formentlig for at historien skal virke mere overbevisende. Det lyder umiddelbart utroligt, at nogen skulle være dum nok til at hoppe på den, men man ved jo aldrig.

Indkaldelse til generalforsamling i Nordisk Kaktus Selskab 25. august 2012

(midtersiderne er lige til at tage ud af bladet, der står alt det du skal vide til årsmødet)

Dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Valg af referent
3. Formandens beretning
4. Kassererens beretning og fremlæggelse af regnskab.
5. Indkomne forslag.
Forslag skal være formanden i hænde senest d. 1. august 2012
6. Valg af formand/forkvinde
7. Valg af bestyrelsessuppleanter
8. Valg af revisor
9. Valg af revisorsuppleant.
10. Evt.

Der er allerede indkommet 2 forslag til den kommende generalforsamling:

Forslag til Generalforsamlingen i Hobro 2012.

Forslag 1:

Vi foreslår, at der på generalforsamlingen 2012, nedsættes et "strukturudvalg" på 5 - 7 medl. Gruppen udarbejder et eller flere forslag til hvordan NKS skal se ud efter 2013. Der afsættes et beløb til dækning af gruppens evt. mødeudgifter.

Forslagene offentliggøres i KAKTUS nr.1 2013 og på vores hjemmeside, således at medlemmerne har tid til at se og diskutere dem, samt nå at indsende ændringsforslag, således at et forslag kan blive vedtaget på generalforsamlingen 2013. Forslaget vil sandsynligvis også kræve nye vedtægter for NKS.

Bjarne Kjemppf og Finn Larsen.

Begrundelse:

NKS har i en længere årrække skåret ned på sine aktiviteter og vil i fremtiden komme til at stå med yderligere krav om nedskæringer. (Lyder det ikke som noget vi har hørt før?)

Vi har mistet biblioteket, frøformidlingen (delvist), der er kun 2 kredse tilbage, bladet er skåret ned fra 4 til 3 numre og medlemstallet fortsætter med at falde. "Salamimetoden", der har været brugt her, kan snart ikke bruges mere, da vi er ved at nå enden af "pølsen". Ganske vist har vi mange penge i kassen, men det hjælper lidt, hvis man ikke har en langsigtet plan, der fortæller, hvor NKS skal hen i en IT-indrettet fremtid.

Forslag 2:

Hanna E. Hansen "tillæggsforslag", til ovenstående er:

som jeg har fremsat på de to sidste årsmøder, foreslår jeg:

- a) at vi bruger noget af kapitalen på en god laserprinter,
- b) at vi fremsender print af bladet til de medlemmer, der ønsker det, og
- c) AT vi sætter kontingent i to niveauer, sådan at de der ønsker at få et print fremsendt med posten betaler lidt ekstra for print, porto og fremsendelse. Bladet kunne så laves i A4 format.

Det behøvede ikke nødvendigvis at være på samme side antal hver gang, og til gengæld kunne der igen komme 4 numre.

OBS OBS!!

Bestyrelsen håber at mange vil møde op og deltage i diskussionen om NKS's fremtid

Årsmøde lørdag d. 25. august 2012 på DANHOSTEL i Hobro

NKS indbyder hermed alle til årsmøde, som afholdes lørdag den 25. august 2012 på DANHOSTEL i Hobro.

Foreningen har allerede sikret sig, at der bliver planter til salg, men jo flere des bedre, så derfor opfordres alle deltagere til at medbringe overskudsplanter til salg eller evt. til bytte, også selv om man kun har nogle få stykker, som man kan undvære. Det kan bl.a. nævnes, at Erik Hansen har et stort udvalg af *Astrophytum* til salg.

Foreningen har nogle få planter til salg fra forrige års planteindkøb.

Der vil også være adgang til plantesalget for udefra kommende, som ikke er medlemmer af NKS.

I lighed med tidligere år er der arrangeret et plantebesøg. Denne gang er der mulighed for at besøge Bjarne Kjempff i Løvel. Bjarne har en meget stor samling af kaktus og sukkulenter, og derudover er der omkring huset adskillige flotte stenbede med alpine planter. Der vil være mulighed for at arrangere fælles kørsel.

Til dig, som endnu aldrig har været til årsmøde. Prøv at møde op! Du kan erhverve spændende og billige planter. Du kan møde hyggelige kaktusnørder og få nogle gode råd, hvis du har brug for det. Om aftenen er der hyggeligt socialt samvær, hvor vi over et glas vin eller en øl tager hånd om alle mulige emner, der måtte komme på tale.

Vi glæder os til at se jer alle i Hobro i august.

Til de af jer, som endnu ikke har fået Bjarne Kjempff's bog, udleveres bogen "100 kaktus". En bog pr. husstand.

Tid og sted:

Lørdag den 25. august 2012

DANHOSTEL i Hobro

Amerikavej 24

DK- 9500 Hobro

Telefon: +45 98511847

<http://www.danhostelhobro.dk>

Mail: danhostel.hobro@mail.tele.dk

Tilmelding:

Bindende tilmelding

senest den 25. juli 2012 til:

Christian Lorentsen

Ærtevej 12

DK-8700 Horsens

Tlf.: 75644768

Mail: crl@stofanet.dk

Husk også at fortælle, hvor mange meter salgsbord du vil have, hvis du skal sælge planter.

Priser:

Prisen er i år **450 dkk pr. person**, hvis man kun deltager lørdag.

Hvis du også vil overnatte, er prisen for deltagelse lørdag **incl. overnatning i delt dobbeltværelse i alt 795 dkk pr. person.**

Tillæg for enkeltværelse er 150 dkk.

den 25. august 2012

TEL i Hobro

Betaling - VIGTIGT:

Ved tilmelding - eller senest 25. juli 2012 - indbetales deltagergebyret på nedennævnte konto:

Danmark:

Regnr. 1551 og Kontonr: 6578713

Sverige og Norge:

SWIFT: DABADKKK

IBAN: DK4930000006578713

Program for lørdag den 25. august 2012:

Kl. 10.00 - 10.30: Registrering, opstilling af planter og udlevering af bogen "100 kaktus".

Kl. 10.30 - 11.30: Generalforsamling med kaffe og rundstykker.

Kl. 11.30 - 12.00: Eftersyn på plantesalg

Kl. 12.00 - 13.00: Frokost/lunch.
NKS betaler for dine drikkevarer (en øl eller en vand)

Kl. 13.00 - 15.00: Besøg hos
Bjarne Kjempff,
Stordalvej 4 i Løvel,
8830 Tjele

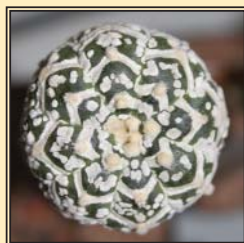
Kl. 15.00 - 17.00:

Kaffe og kage

Kl. 17.00 - 18.00

Kl. 18.00 - 19.30:

Kl. 19.30 - 20.30:

En af de *Astrophytum*,
som Erik Hansen havde
til salg ved
årsmødet 2011

Kaffe med hjemmebag

Kl. 21.00 - ??:

Plantesalg, også for udefra kommende, ikke - medlemmer.

Foredrag - Et smut til Madagascar med Michael Nielsen og Ellen Christensen

2 retters middag

Foredrag -
Astrophytum - slægten .
Kultur. Arter. Former og hybrider.
Billedmateriale fra Erik Hansens særdeles store *Astrophytum* samling.
Kommentarer ved Peter Brandt Pedersen og Erik Hansen

Socialt samvær

Søndag den 26. august 2012:

Morgenbuffet og hjemrejse for dem, som har valgt at overnatte.

NKS regnskab 2011

Indtægter (i DKK)

Kontingent	43.819,98
Renter	0,00
Annoncer	700,00
Årsmøde	15.220,00
Salg af bøger	910,00
Frøsalg	998,00
Salg af sweat shirts	490,00
Salg af planter	13.500,87
Diverse	0,00
INDTÆGTER I ALT	75.638,85

Udgifter (i DKK)

Trykning kaktusblad	31.747,50
Porto	10.477,35
Gebyrer	370,00
Årsmøde	17.334,00
Kontorartikler	1.344,00
Køb af bøger	1.396,40
Frøindkøb	0,00
Køb af planter	13.082,06
Diverse	800,00
UDGIFTER I ALT	76.551,31

Årets underskud:	912,46
Indestående på NKS konto pr. 31.12.2011:	131.378,28
Kontant kassebeholdning pr. 31.12.2011:	101,00

Bemærkninger til regnskabet:

Som det ses af regnskabet, kommer vi ud af året med et lille underskud. Medlemstallet falder stadig en del. Det ser ud til, at vi har lidt svært ved at fastholde nye medlemmer mere end et enkelt år. I 2009 var medlems-tallet ialt 195, i 2010 var antallet faldet til 169, mens medlemstallet på nuværende tidspunkt er på 147.

Christian Lorentsen, Kasserer

Kassebøger, indtægts- og udgiftsbilag stikprøvevis kontrolleret.
Kassebeholdning afstemt.

Bjarne Kjempff, Revisor

Planter på Sardinien - Indledning

Ivana Richter, Postfach 110411, D-93017 Regensburg richtersukk@t-online.de

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat...
...nullaque mortales praeter sua litora norant...
...arbuteos fetus montanaeque fraga legebant
cornaque et in duris haerentia mora rubetis
et quae deciderant patula Iovis arbore glandes...

Ovidius, Metamorphoses 89-105 (lat.)

I bakkelandet på det centrale Sardinien kan man få følelsen af, at Ovids beskrivelse af den tidligere "guldalder" - dengang da menneskene frivilligt levede uden love og kun kendte sine egne kyster og ernærede sig af brombær og frugter fra træer - lige akkurat er de omgivelser, som man netop ser omkring sig. Der er lutter store vidder og en vis frihed. Jeg bemærkede først dette ved fortolkningen af trafikskiltene, da en hastighedsbegrænsning nemlig ikke betyder en nedsættelse af farten, men informationen om, at denne vej er blevet repareret inden for de seneste 20 år. Hvorledes skal man respektere skiltet "Pas på vejkryd" på en lige vejstrækning, som udelukkende bliver krydset af en sti med vildsvin? Min egen fortolkning, uden lovmæssig begrundelse, er den eneste mulige. I den modsatte retning kan også iagttages en gående fåreflok. En moderne kontrolleret sikkerhed findes kun i færgeterminaler og på den gebyrfrie motorvej fra Cagliari til Olbia. I de lokale aviser kan man dog ikke kun læse nyheder om de lokale kommuner og teatre, men f.eks. også nyheder om Lady Gaga i New York. Mange ældre mennesker fra det indre af Sardinien har derimod ikke engang behov for at besøge deres egen kyst.

Hele min familie har dagligt spist af frugterne på træerne, som vokser i makien (= tætte 2 - 5 m høje buske), fordi vi løb tør for brød købt på Korsika, og da vi på en mere end 50 km lang tur

Arbutus unedo, lat. *arbutus*, ital. *corbezzolo*, sard. *ollioni*
- Ovidius skrev om frugter fra disse træer: spiselige, til destillering og til at lave syltetøj af. Foto: Ivana Richter

Næste spiselige busk, om hvilket Ovidius skrev: mediteranske brombær, *Pyrus amygdaliformis*, små, meget søde og tørre. Foto: Elisabeth Richter

Landskab i det centrale Sardinien nær byen Cherumole, med *Foeniculum vulgare*, vild fennikel.
Foto: Elisabeth Richter

Kork - eg dyrkes i det centrale Sardinien, nær Abbasanta.
Foto: Elisabeth Richter

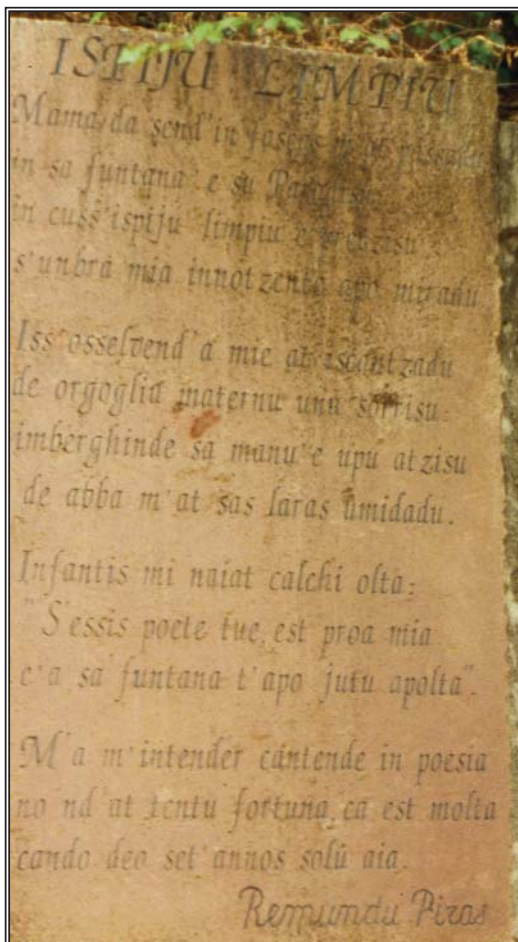
Euphorbia pithyusa ssp. cupanii, frugter, Moseddu,
i det centrale Sardinien. Foto: Ivana Richter

"Domus de janas" Mussedu med *Pyrus amygdaliformis*
træer, et af 600 (!) forhistoriske monumenter rundt om
byen Macomer i det centrale Sardinien.

Euphorbia pithyusa ssp. cupanii, blade, Moseddu, i det
centrale Sardinien. Foto: Ivana Richter

Inskriptionen ovenfor kilden ved Monte Arviganu,
øst for Alghero, teksten er fra Remundu Piras,
Foto: Ivana Richter

over bjergene, ikke kunne finde nogen åben butik. Der var mere end rigeligt med friske saftige figer, søde små mediterranske brombær og de små pærelignende frugter fra træet *Pyrus amygdaliformis* (Rosaceae). Ved landevejen fra Alghero til Villanova Monteleone var der en kilde med en stor stentavle, hvor der på sardisk stod, at vandet kunne drikkes, og dette var igen en luksus fra civilisationen. Det sardiske sprog er ikke en italiensk dialekt, da der er flere lokale dialekter, f.eks. i nord i Gallura bjergene. En del af de sardiske ord ligner katalansk, særligt i den nordvestlige del af øen omkring byen Alghero, som siden 1297 ved et paveligt dekret stod under administration under kongeriget Aragon - andre dele af øen først fra 1409.

(Det spanske herredømme over Sardinien overgik i 1714 til Østrig, som i 1720 i bytte for Sicilien gav øen videre til hertugdømmet Savoyen og blev et uafhængigt kongerige Sardinien - Piemont. I mellemtiden lykkedes det kong Viktor Emmanuel II at forene Italien, og han blev konge af Italien). Mange sardiske ord

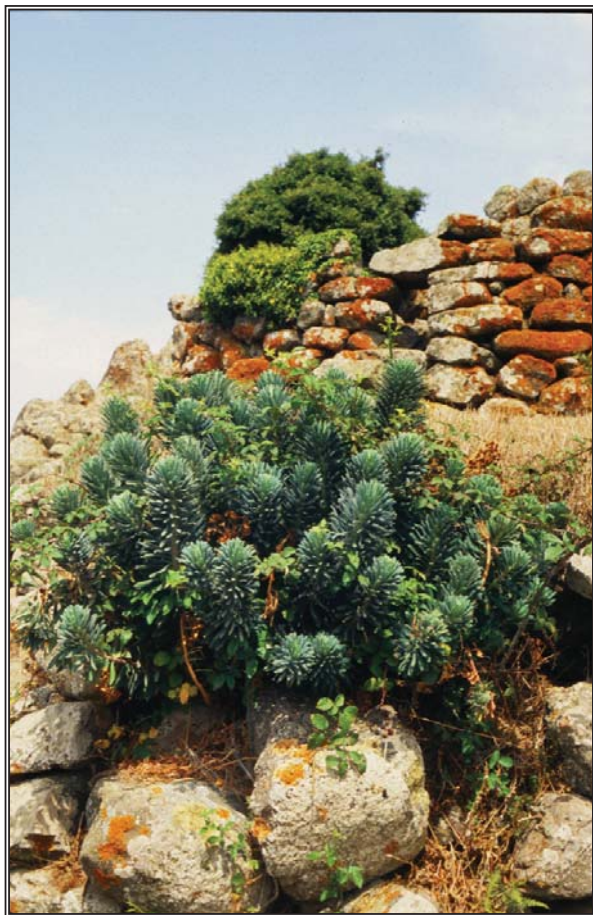
***Spargularia rubra*, Tamuli, i det centrale Sardinien - mange planter i det tørre stenlandskab, gror krybende og meget lavt.**

er af semittisk oprindelse, måske fordi de indfødte på Sardinien og deres beslægtede etruskere kom over havet fra Mellemøsten, hvorved de har medbragt et perfekt kendskab til metalforarbejdning. "Bronzetti" (= små bronseskulpturer) på nationalmuseet i hovedstaden Cagliari er et godt bevis herfor. De italienske og sardiske navne for planter er i reglen fuldstændigt forskellige. Når man i landsbyer i baglandet på italiensk spørger efter vej, får man ofte kun svar på sardisk. Med mit beskedne kendskab til italiensk og portugisisk kunne man dog forstå det og derefter også vise bestemte steder, som ikke var vist på mine landkort. Den sardiske indskrift ved kilden (et digt af den sardiske forfatter Remundu Piras fra det nærliggende Villanova M.) endte nogenlunde med disse ord: "Syv år måtte jeg rose Gud for, at han har skabt denne kilde". Efter en sommer, hvor der i månedsvis ikke havde regnet, og de fleste planter var tørret væk, havde jeg måske lettere forstået indskriften "ispiju limpiu"...

***Xanthium spinosum*, Asteraceae, Mossedu, lavt groende, tornet sukkulent plante fra Sydamerika, her som ukrudt på en tør vej. Foto: Ivana Richter**

Vi var på øen i begyndelsen af september, hvor de fleste turister ikke længere har ferie,

***Euphorbia characias*, stor mediterransk sukkulent busk og "Nuraghe" nær Tamuli. Foto: Ivana Richter**

færgerne er noget billigere, tågen svækker den gloende sol noget, og den første regn kommer. Støvet fra Sahara og de tørre sletter (bevokset med korkeg) vender så tilbage til jorden, blandet med vanddråber og tåge. Man kan da flere gange dagligt rengøre glasset på bilen. Bakkelandet med dalene ligner næsten udtørrede floder i de udstrakte landskaber ved New Mexico. Sardinien er desuden tæt dækket af forhistoriske bygninger, som pyramiden Monte d'Accodi, Menhir (= mange store sten), Domus de Janas (= klippegrave) og Nuraghen (= runde forsvarstårne af store sten) fra den yngre stenalder og bronzealder, skabt af een af de ældste kulturer i Europa. I den sydlige del af Sardinien er også bevaret mange ruiner fra byer og templer fra den puniske periode - romerne overtog

dem ofte eller opførte senere egne anlæg. Fra middelalderen er efterladt kirkebygninger og tykke vagttårne ved kysten, hvorfra bugterne med naturstrande og smukke klipper ofte bevogtedes. Havvandet er så rent som intet andet sted i Middelhavet, fuldt af fisk, søpindsvin og andre havdyr. I byerne støder man på det gode sardiske køkken og gode vine. Sardinien er ikke kun en ø, der tilhører Italien, men et stort land i den sandeste betydning af ordet. Fra et skib eller en gammel vej er det sikkert mere synligt end fra fly, kystnære hoteller og barer med luksuriøse designeranlæg fra Aga-Khans Costa Smeralda eller det alt for overbebyggede Costa Paradiso.

Vores rute tværs gennem øen var begrænset af en nøje tidsramme, da vi havde foretaget reservation af færger og hoteller via internettet, og vi opholdt os for det meste kun 1 nat på det samme sted. Rejsen gik fra ekstreme klippekyster i nord, hvor der på ganske lidt plads vokser såvel endemiske halofytter som xerofyttiske planter. Turen gik videre over et tyndt befolket bakkeland med maki omkring den historiske "Tal der Nuraghen", til den sydligste del af øen ved byen Cagliari, hvor vi besøgte det livlige centrum om aftenen omkring marinaen med bevoksning af kæmpestore tropiske *Ficus* og palmer langs gaderne, den Botaniske Have og det nationale arkæologiske museum i det højere liggende kastel. Længere mod syd på den lille Capo di Pula er der ruiner fra den puniske by Nora med prægtige mosaikgulve. Før Capo Spartivento lokkes man af det fineste sand på stranden ved Chia. Her vokser flere arter af *Limonium* og *Pancratium*, og man kan vandre til de lavvandede laguner med flamingoer. Derudover er der klipper overgroet med den sukkulente buskede *Euphorbia dendroides* og ligeledes termomediterransk vegetation. Til det sydligste punkt på øen Capo Teulada er der ikke langt

På Sardinien er der 3 nationalparker, nemlig Archipels Maddalena og Asinara, bjergene Gennargentu med Orosei bugten og 10 regionale naturparker i det indre af øen samt 4 beskyttede havområder (øen Tavolara med Capo Coda Cavallo, Capo Caccia med øen Pinna, Capo Carbonara og halvøen Sinis med øen Mal di Ventre). På Sardinien vokser i alt 2054 taxa af karplanter, deraf 1991 dækfrøede, 13 nøgenfrøede og 50 bregnelignende planter. Af det samlede antal af 667 plantearter i 114 slægter er 202 endemiske, dvs. andelen af endemiske arter andrager ca. 10%. Mange planter incl. xerofytter er her kun endemiske, eller de vokser foruden på Sardinien kun på Korsika, Sicilien, Balearerne, Hyères øerne eller på Archipels øerne langs den toscanske kyst, i Tunesien eller ved den nordafrikanske kyst.

De fleste botaniske ekspeditioner foregår om foråret på den østlige kalkstenskyst af Sardinien (i bjergene Gennargentu, Barbagia og Supramonte) eller i sydvest (Costa Verde og halvøen Sant'Antioco) med hovedvægt på orkideer og alpine planter, som blomstrer på dette tidspunkt. På grund af mine egne begrænsede tidsmæssige muligheder ville jeg ikke målrettet søge efter de tørre blomsterstande fra terrestriske orkideer, sumpplanter eller de mindre arter af slægten *Sedum* (mindst 17 *Sedum* arter vokser på Sardinien!) og opholde mig på små områder i bjergene. Det var mere interessant at holde øjnene åbne for planter på deres voksested, som blev besøgt af andre grunde og "tilfældigt" valgt fra et botanisk synspunkt og på denne måde skabe sig et samlet billede. Xerofytter, robuste løgplanter og sukkulenter er desuden lettere at

finde om sommeren, da de forbliver grønne i modsætning til de, til tider meget tørre urteagtige plantearter.

På Sardinien er der overvægt af 2 plantesamfund fra Middelhavet: *Lauretum* (= stedsegrønne grønne buske) og i de koldere højder over 1000 m *Castanetum* (= kastanjeskove, som er løvfældende). I de stedsegrønne makier (= sammenhængende buske, de bedst bevarede store områder på Korsika, Sardinien og Kreta) kan man ofte på lave varme steder møde den småbladede eg *Quercus ilex*, *Q. pubescens* og kendt fra det italienske fastland træer som *Arbutus unedo* (*Ericaceae*, se Ovidus ovenfor) eller *Pistacia lentisco* (*Anacardiaceae*) og *Myrtus communis*. Myrte vokser kun i nærheden af kysten, og af dens blå bær fremstiller man den mørke likør Mirto (den

Et historisk vigtigt sted: Menhirs ved Tamuli - der er 3 kvindelige og 3 mandlige Menhirs nær 3 megalits "kæmpers grave" og et "nuraghe" tårn, kun grønne planter i nærheden (i august). Der var bregner *Pteridium aquilinum* og *Euphorbia*, kun *Charybdis* (*Scilla*) *maritima* blomstrede og nogle få små buske. Vest for Macomer. Foto: Ivana Richter

endnu bedre Mirto blanco udvinder man af bladene). Myrterne ligner ved første øjekast busken *Philyrrea angustifolia* og *P. latifolia* (*Oleaceae*) - som på italiensk kaldes Ilatro - de bitre blå frugter af førstnævnte kan ikke engang bruges til kvægfoder. Den helt torneløse *Opuntia ficus - indica* kunne man tidligere se ved

vejkanten. I den frie natur med maki voksede tidligere den tornede *Opuntia amyclaea*, hvis gule skrællede frugter af og til serveredes på hotellerne.

***Portulaca oleracea*, lavt groende med tyk sukkulent stilk ved de ældste "domus de janas" Filigosa, nord for Macomer på sydkysten af Sardinien.**

Man kan sammenligne den oprindelige endemiske vegetation med den godt dokumenterede beplantning af klippeplanter i den Botaniske Have Cagliari. Det drejer sig frem for alt om et historisk subtropisk haveanlæg med 600, op til ca. 150 år gamle træer, 75 lianer og 550 buske. Haven blev allerede anlagt i 1858 og er forbundet med navnene på sine direktører: Efter professor Patrizio Gennari blev f.eks. orkideen *Gennaria diphylla* opkaldt, professor Renato har bl.a. beskrevet en *Agave littaeoides*. På den nordlige del af øen er der yderligere en botanisk have på universitetet i Sassari, men den er i de seneste år blevet flyttet til en ny placering og genopbygget. Disse moderne drivhuse vil jeg gerne senere besøge, når de er mere tilvokset. Ved årsskiftet fra det 19. til 20. århundrede virkede her professor Achille Terracciano, forfatter til den første italienske bog om agaver "Primo contributo ad una monographia delle agavi" (1885) og af mange nybeskrivelser af de oprindelige planter fra de italienske øer såvel

som den tidligere koloni Eritrea.

Som plantedyrker var det i baglandet i det sydlige Sardinien interessant at besøge en udendørs

privat have med fritudplantede *Agaver* og *Opuntier*. Her kan der også forekomme let frost (i foråret 2011 ned til -7°C) og sne. Klimaet er ved søbredden lidt anderledes fra Cagliari, som kun ligger ca. 30 km væk, hvor også tropiske træer kan trives. Mange hjemmehørende planter dannede desuden en kyst økotype (f.eks. den lave vindformede *Euphorbia pithyusa* ssp. *pithyusa*, som ligner lidt *E. myrsinites*, der også dyrkes i europæiske gartnerier) og indlands økotypen (f.eks. *E. pithyusa* ssp.

Cupanii bliver i konkurrence med buske højere, mere robust samt forveddet og derfor også mere modstandsdygtig).

Flamingoer i lagunen bag Torre di Chia. Foto: Elisabeth Richter

På grund af mængden af de oplevede planter og mangfoldigheden af de enkelte områder vil jeg skrive separat om nogle, ligesom jeg vil sammenligne mine egne fotos med den digitale flora www.luirig.altervista.org/flora/taxa/regioni og yderligere italiensk litteratur ved anvendelse af

Euphorbia dendroides med *Artemisia arborescens* på klipperne ovenfor stranden nær Torre di Chia. Foto: Ivana Richter

i verden, og fordi det er et botanisk paradys: På den over 500 m høje bjergryg i havet og dens landtunge med sandklitter findes der 463 planter fra 71 familier, hvoraf 34 taxa er endemiske på Sardinien eller i de tilstødende områder. Af disse lokale endemiske planter blev 7 opdaget på Tavolara, nemlig en art *Asperula deficiens* (Rubiaceae), som kun vokser her højt oppe på bjerget!

Oversættelse: Gurli Lorentsen

sardiske plantenavne. Også nabooen Tavolara fortjener en selvstændig artikel på grund af dens særlige historie som det mindste kongerige

I de følgende numre af KAKTUS vil der komme flere artikler om mere specifikke områder på og omkring Sardinien. Red.

Kommentar til NKS/KAKTUS 47 (1) En "levende" blomst af Bent Olsen, Herning.

I vindueskarmen i Bent Olesens havestue står en meget fin men uidentificeret plante med "en levende blomst". Det er ikke en *Caralluma*, som foreslået, men derimod en *Tromotriche* - nærmere bestemt en *Tromotriche revoluta* (Masson) Haworth 1812.

En nyere grundig redegørelse for artens status og biologi findes hos P. V. Bruyns (Bruyns 2005). Her skal kun kort nævnes, at Francis Masson fandt og beskrev arten som *Stapelia revoluta* i 1796 - dette første navn kaldes artens basionym. I 1812 overførte Haworth bl.a. *Stapelia revoluta* til en ny slægt, som han altså kaldte *Tromotriche*. Det kan måske mere Bent Olesen og ikke mindste hans børnebørn at få at vide, at navnet *Tromotriche* er dannet af det græske ord

"tromos", som betyder skælvende eller vibrerende, og det ligeledes græske "thrix" eller "trichos", som betyder hår - inspirationen til navnet kom netop fra blomsten hos "*Stapelia revoluta*", for også Haworth havde opdaget, at de besynderlige hår, som sidder langs kronbladernes kant, bliver "levende", når man ånder på dem (fænomenet kendes dog også hos adskillige andre *stapelier*).

Hvis man ønsker at opleve *T. revoluta* i naturen, skal man tage til Sydvestafrika : RSA (Western Cape).

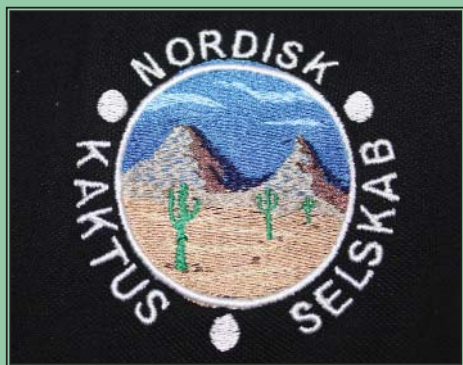
Litteratur:

- Bruyns, P.V.: *Stapeliads of Southern Africa and Madagascar*. Umdaus Press, Cape Town, RSA, 2005
- Albers, F. & U. Meve (Eds): *Illustrated Handbook of Succulent Plants: Asclepiadaceae*. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg New York, 2002.

Mvh Flemming Bartig

M E D D E L S E R

• Annonce •

NKS har stadig sorte Polo-shirt i en rigtig god kvalitet til salg. Prisen er nu **50,- dkk ekskl. forsendelse.**

De findes i str. M - L - XL

Bestil hos sekretæren Michael Nielsen enten pr. telefon eller E-mail.

Pengene indbetales på foreningens konto, hvorefter vi sender den til dig. Du er selvfølgelig også velkommen til selv at afhente den hos os eller at købe på den på Årsmødet i Hobro, hvor vi medbringer restlageret!!

• Opfordring •

Formanden, Hanna E. Hansen har modtaget nedenstående mail. Er der nogen medlemmer der har tid og lyst til at repræsentere Nordisk Kaktus Selskab, og måske kapre et nyt medlem eller to, så kontakt Michael Næblerød Jørgensen.

Vi har en akvarieudstilling i Køge - hallerne d. 29/30 september www.mnj-messe.dk

Vi prøver at få lidt andet med ind på messerne, så der er noget andet end bare fisk og så prøver vi at finde noget der har tilknytning til det.

Vi har bonsai foreningen, samt en butik med Bonsai og Orkideer.

Vi vil også gerne have en forening, samt en butik med Kaktus.

Jeres stand vil naturligvis være gratis!

Med venlig hilsen/ Best regards / Mit freundlichem Gruß

Michael Næblerød Jørgensen

Indehaver/Owner/Eigentümer

Rejeshoppen.dk

Ringgade 182 A 3 Th.

6400 Sønderborg

salg@rejeshoppen.dk

www.rejeshoppen.dk

www.amazonfisk.dk

Mobil. 20830781

CVR. / tax number DK32401295

• HUSK •

Alle medlemmer kan gratis annoncere på denne side. Om du vil sælge - købe - bytte eller forære noget væk, alt kan lade sig gøre, så længe det har noget med kaktus eller sukkulenter at gøre. Red.

Postfach 1107 D/71385 Kernen
Tel. 07151 41 891 Fax 07151 467 28
email: Uhlig-kakteen@t-online.de

47 år

Kaktus og andre sukkulenter

- mere end 2000 arter sjældne planter og frø
- verdensomspændende forsendelser
- skriv efter listen mod betaling af 2 internationale svarkuponer
- besøgende - også i grupper - er velkomne
- løbende tilbuds-supplementer
- detail- og engros-handel

HAR DU PRØVET AT DYRKE ORCHIDEER?

Er du interesseret?
Få et gratis prøvenummer af vort
medlemsblad "Orkideer",
der udkommer 6 gange årligt.
Kontakt kassereren nedenfor

DANSK ORCHIDE KLUB

V/ Bente Nielsen, Sømadevej 6,
DK-6430 Nordborg. Tlf/Fax: 74 45 09 24
e-mail: bente_kaj@mail.dk
www.orkideer.dk

Tidligere årgange af KAKTUS

kan købes ved henvendelse til:

Thorkild Alnor Nielsen
Langenæs Allé 26, 2.sal tv.
DK-8000 Århus C.

Betaling: check eller på giro nr. 2 940 744

Pris: 10 kr pr. nummer + porto.

Følgende årgange er udsolgt:

1-2-3-4-5,8-9,11-12-13-14,16

1992 - 2012, 20 år med RICHTER SUKKULENTEN

Postfach 110411, D-93017 Regensburg,
Germany

Tel+Fax 0049 9409 869245

e-mail: richtersukk@t-online.de

Siden 1992 med forsendelse af mexicanske og vin-
terhårde kaktus, Agaver, Yucca, Sedum - planter fra
egne frø.

Gratis plante - og bogliste - ny udgave er udkommet.

Nye bøger:

Hochstätter(2007): The genera Pediocactus,

Navajoa, Toumeya 90,-

(2007) Astrophytum (germ./ital.) 15,-

(2006) Ariocarpus (ital.) 12,-

(2005) CHOLLA 12,-

(2005) The genus Sclerocactus 70,-

(2011) Richter, I: Die Gattung Agave

- obs, prisen er incl. forsendelse 40,-

Kaktusgartneriet

Kom og se vore mange forskellige kaktus og
sukkulenter. Kig forbi på adressen:

Vejlegårdsvej 99, Vallensbæk,
eller ring i forvejen på tlf: **20 94 49 46.**

E-mail: Falle@post1.dknet.dk.

Hjemmeside:

www.kaktusgartneriet.dk

Euphorbia vitata med skønne
gulgrønne blomster.
Foto: Ellen Chrstensen

Indholdsfortegnelse for "KAKTUS og andre SUKKULENTER" nr. 2/2012

<i>Sempervivum tectorum</i> nr. 2 - Susan S. Sørensen.....	side 3
Erfaringer efter det første år, med det nye gromedium - Elo Dahl Mortensen.....	side 5
<i>Gasteria</i> på rad og række - Finn Larsen.....	side 7
Haves:Dyrenes beskyttelse. Ønses: Planternes beskyttelse - Hanna E. Hansen.....	side 10
Indkaldelse til generalforsamling i Nordisk Kaktus Selskab - Bestyrelsen.....	side 11
Årsmøde - program - Østjyllandskredsen.....	side 12
NKS Regnskab 2011 - Christian Lorentsen.....	side 14
Planter på Sardinien, Indledning - Ivana Richter.....	side 15
Kommentar til NKS/KAKTUS 47 (1) - Flemming Bartig.....	side 21
Meddelelser.....	side 22